

יידישע

פעסטער צייטונג

דריטער טאג פון חנוכה... פריערדיגע פרייטאג גאלד התרומה.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן זען פארענס פריערען...

№. 100. פריערדיגע פרייטאג אהראנג. Pest, den 18 August 1892.

דער קריגע אין ענישטען.

ווערערנד דיא ענגלישע סאלדאטען אויף ענישטען באזען עטנהענד זיך צור פירונג אי-נעם ענטשיידענדען שלאגעס נעמען דיא רעוואלוציע-אנערע ענישטישע אימע פארבייטיען - בענינגט אויך אים ענגלישען פארלאמענטען אין קליינער קאמפ דער פארטישען פארטישען וועגען דער ענישטישען פראגע. דיא דיא רעווערונג מיט איינער געלד-אנפארדערונג צור בעשטייטונג דער קריגעס-קאסטען אין ענישטען היפארטראמא זא ענישטען זיך דערויסער אין דעם ענישטען דעם ענגלישען פאר-לאמענטס פאם 15-טען דיעזעס איינע זעהר העפ-טיגע דעבאטעס אין וועלכער דאס פארנידערע דער רעווערונג אין ענישטען צום שוילע איינע שארפע טאקע פאר. אין איינער לאנדאנער דעפעיטע ווערד דער נאנט דיעזער ענגלישע דעבאטעס וויא פאלנט דיא ענישטעלע:

ענישטען פארדערונגען אונד וועגען דיעזער געלד-פערלויבער שטרעם דיא רעווערונג זיך אין איינען קריגען וויא בעווייליגען די דיעזעס קריגע קיינען געללעך בעפאר דיא רעווערונג אפגען דיא ערקלע-רונג אבויבט. דאס זא מיט דען עטנהענדען בע-הארדען ענישטענס, נעמליך מיט דער אימע דעם אראבי פאשא, אונטערהאנדלונגען וועגען פרייז-ליגער ניעדערלעגענע דער וואפען פעריווט. מאן מיט דען פארלויבעשען בעהארדען דיא פערלויבע-רונג נעבען, דאס ענגלאנד דיא איינפאמיע עניש-טענס ניכט פערלעטען אינד עם נעשטאטען ווערדען, דאס ענישטען זעלבסט זיין בארשעט אינד זיינע פאנאנען הענגען ארולו.

פריערדיגע אונטערהאנדלונגען ענגלישען ווערדען אראבי פאשא צור פרייזלויגען ניעדערלעגענע דער וואפען צו בעוועגען. וואצו זאלטעס מאן אלווא דען אראבי פאשא אים 'רעבעל' ערקלערען אינד זיי-נען נאנען אנהאנג נאך מער עטנהענדען וועגען איין פריערדיגעס איבעראיינקאמפער לויבט הער-בינעפיהרט ווערדען קאנן - דער ענגלישע געזאנד-טע אין קאנסטאנטינאפעל ערקלערט ערדאך, דאס דער סולטאן זור נייע ווינקעל-זיינע פערדיבט אים זיך דען ענגלישען פארדערונגען זאלאנע אלס מאן-ליד צו ענטזעהען. וועגן אלווא דער סולטאן דען אראבי פאשא נאך אימער ניכט אלס 'רעבעל' ערקלערט. זא קאנן ענגלאנד דיא שטויורקונג דער טריקישען סאלדאטען אין ענישטען ניכט צו נעבען?

נאכדעם דיא רעווערונג איהרע געזעצעס-פארלאגע וועגען בעווייליגען דער נאשהגען געל-דער צור פארטפיהרונג דעם קריגעס אין ענישטען איינעבראכט ערהאב זיך דער דעפארטע אט-מעהר-בארלעט אינד זאנעס: דעפארטעס וויז: איך שטעלע דען אנשראם דאס מאן דער רעווע-רונג פיר איהרע שלעכטע פאליטיק ענישטען נענענאכטע אין מיסטריווענס וואס'ס ערשטיליע עם אנדערע זיך וועכיא ניכט בלאס אום דיא ניאסען אפגען זיך ענישטען אינד געלד, דיא דער קריגע אין ענישטען פאן אינס פארדערט. זאנדערן אויך דארום דאס הערודד אונטערע בויהעיען פרייזלויבען בעזעהנגען צום היישישען רויכט איינע שטארקע פארלויבען האבען אינד דיעזער שארען איזט אין דאפעלטער, דען ערשטענס איזט עם אן אינד פיר זיך ניכט נליכטלעש איינע זאנען ערשטען דיעזע זיינע צו ערקלערען: צווייטעס אבער נעיוונט היישישע צעטן וויל עם איינער אונ-טענדערטען אין ענישטען ניכט בענישטישע אימער מערד איינפאם אס האפע דעם מיטאנס אין קאנסטאנטינאפעל ווערערנד דער איינפאלס ענגלאנדס וועלכעס נאשרוד אים דער פירד דער טריקיא ערשיינט. אין קאנסטאנטינאפעל אללען איינפאלס איינעביסס האט: צו איינער זאלן פער-עקלערטען פאליטיק דער רעווערונג קאננען וויי ניכט ענישטען אינד מיטסען ווי דאס דער דיעזער דע-ניערונג אונטער 'מיסטריווען קיינעכען'.

דיעזע פערזיכערונג נלאסאנעס, דאס ענג-לאנד דורכאויס ניכט דיא אבויבט האט, ענישטען אן זיך צו רויכען, זאנדערן דיא ארמענען ערקלערט-ניכטע, אים פערצינען מיט דען איינפאלס נאכ-עכטען צו רענען, ווארדען פאן דעם פארלא-מענטעס גוטערוויסען, ווארדען דער אנשראם, דאס מאן ענגען וויא רעווערונג איינע פארטפיהרונג קיינעכען פאן פרייזלויבען ווארדען. אבער ניכט בלאס אים ענגלישען פארלאמענט-טע זאנדערן אויך אין דער קאנפערענץ אין קא-נסטאנטינאפעל רופט דיעזע ערקלערונג נלאסא-נעס אים ענישטען ווערדען ווערדען העפאר, דאס לאנד וועלכעס אס אפגענישטען אלס נעננער דעם ענגלישען פארדערונגען אין ענישטען איינפאלס אינד זאנאר, אויך אין פארטען מערד ערשיינט מיט-נעשווילט. אים וויא צום ווערענענען ענגען דיא פארדערונגען ענגלאנדס איינפאלטענען שיינט נענענער בערווייט. איינע היישישע עטנהענדער דעפעיטע מערדעס נעמליך: נאכדעם נלאסאנען דיא פריערדיגע ערקלערונג אבנענען, דאס ענג-לאנד זיך, אים איינפאלטענען מיט דען איינפאלס איינפאלטען נאסעכטען אין ענישטען פארטע-נען אינד זיך, ענישטען מיט דיעזען דיא דאש-ען זען פערדעלעכטע זיך רענען וועגן וויא זא האט דיא רוישישע רעווערונג מערד קיינען נעננער דער פארטען ענגלאנדס אין בעגען אויף ענישטען איינער וועלכע הינערענישטען אין דען וועג צו לעגען, דיא ענדעלישע נעשווילטען בעשטענען דער לא-ונג דער ענישטישען פראגע הייבט נעבען דען בע-הארדענען זעמטלויבער נאסעכטע אנהיימע-שטעלען.

מאן זאלטעס נאך אלל דעם נליכטען דאס דער סולטאן, דער אן וסלאנד מערד קיינען שייטע ענגען ענגלאנד פונדעט דיא בעהאנטען ענגלישען פארדערונגען נעמליך דאך אונטערהאנדלונגען ווערדען, דאך דעם אים ניכט זא, איינע דעפעיטע אים קאנסטאנ-טינאפעל פאם 15-טען דיעזעס מערדעס נעמליך: דער סולטאן האט איינע זעהר ווייניגען נעננער, דאס דער דיא שייטען אן דער אראבי פאשא אלס דיע-בעל' ערקלערט ווערדען זאלן, נאך אימער ניכט איינפאלטענען מאן, דער סולטאן שפייכט נעמליך זיינע איבערזיינען אים, דאס עם אויס דער

אינע איינע איינע אונטערהאנדלונגען דעפעיטע אים קאנסטאנטינאפעל, אים דער ניכטס אנדערעס הער-פארנעהט. אלס וואס וויי שאן אָבען נעמלעכעס פארנעהטען וועגען זינע





דאס נעמליך דער סולמאן נור אים פורט פאר דעם פאנאסימוס דער מאהאמעדאנער נאך אים- מער צאנערט, דען ענגלישען פארדעוונגען זיינע ציטימטונג צו נעכט!

### פערשיעדענע נייאיקווימען.

\* (א י ב ע ר ד י א ט י מ א - ע ס ל א - ר ע ר ג ע ש י ב ט ע) בעאבאכטען דיא בלעט- מער זייט איינען טאנען אין טיפעס שיינען, דא זי ניכטס, פאזיטיוועס, צו מעלדען האבען אונד זיך דורך ווייטערע אבגעשטאכטע ערדרייטונגען ניכט נייערדיגס לעבערליך מאכען וואללען, נור פליגע-ט לענשען פליטערט זיינע לעזער נאך אימער מיט אללערלייא דומהוויטען, זא רוקט ער זיינע פרויד אביע דאס פערלאפענדיקע פראטאקאל דעם אונטערזוכונגס-ריכטערס אים אויבערטעפדערע ביא טיפא-דארא אפגעפיערענען פערמען לויבען אינדעם ער אימער אנדערס פאלגענדעס שייכט: שלעכטע מענטשען זעלבס דאס נעכטע אונד דיא אנצע וועלט אורדע-פיהרען וואללען, האבען פארטייער-קענד דיא נאכריכט פערבייזעטע דאס דיא אים-געפונדענע לויבע דאך דיא דער עסטער שאלמאש וואר, אונטערליך פערשענען דיא אים, דאס דיא מיטער ציעטעס און דער לויבע יא דיא איהער פערשייאנדענען מאכער ערקאנטע, אינד ערסט נאכטערליך איהר ווארט ערקאנטע, אים דעם וואסלעכע דעם פראטאקאלס געהט יעדאך איה דאס אינוויידישעס הערפאר, דאס דיא מיטער איה אים ערסטען אייגענליך מיט פאללער בע-שטמטהייט ערקלערט, דאס דיא אייגענפלידענע לויבע נייכט דיא איהרער מאכער איזט, עס איז אלא אינווייפילראפא, דאס איה איה ציי-טעס פערברענען פארליינט, אינדעס מאו איהרענ-יא ווא איינע לויבע נעשטארהע, אים דאס נעריכט צו פאפען! — זא ווייט פליגעלענשען, ווי אים-וערעיווס האבען צו דעם פראטאקאל נאר קיינע בעמערקונג נעמאט; ווי האבען דאסועלבע אונד ניכט מיטשטענדיקע אינדעס ווי הערפאר-יא, בען, דאס דאסועלבע ניכטס זיינעס ענשאלטע, ווי וואללענע בענן דיא נעשטער ניכט אפציענען יעטצט יעדאך, דא פליגעלענשען פערשיפעט, דאס אים דיענס פראטאקאל אים אינווי-דייטשטע הערפארניעהן, דאס דיא ביא טיפא-דארא אייגענפלידענע לויבע ערויס נייכט דיא דער עסטער שאלמאש וואר, אינד איהר ערדער דאס פארהאנדענע זיין איה איינע צו ווייטען פערברעכענעס אים ערוויינען ערשיינט, דא ער-לויבען ווי אונד דיענס נענענאכער נאכטערליך דען דאך צווייא בעמערקונגען: ערשטעס הייס

עס אלעקטיון, דאס דיא לויבע ניכט דיא דער עס- מער שאלמאש זיין קאנען, ווייל יעדער איהר דען ערשטען אייגענליך ערקענען מיטע, דאס דיענע לויבע דיא איינעס, פלוי-פעדענעס וואר-דאס ווערע אללענפאללעס איה בעדייטערער בעזיינ געווענען, דאס מאן עס היער מיט איינער, פערמען לויבע צו טון האבען אללין דאס פראטאקאל ענשאלט דיעפען איה קיין איינענס ווארט, דאס הייס- צייבען, וואדורך מאן ערקענען וואללען, דאס דיא לויבע נייכט דיא דעם פערשייאנדענע מערבענס וואר, עקסיטירט אלאו נאר ניכט, דאס איה איינעס, צווייטעס האבען בענן לויבע דעם פערלא-פענטיכטען פראטאקאלס דרייא ארער פיער ציי-גען ערקלערט, דאס דיא איה דער לויבע יא דיא דער עסטער שאלמאש ערקענען, עפעטער האבען א ב ע ר א אכט ארער זיין זיינען איהר, דיא דאס נענענאכער בעדייטענען, נון גלייבען ווי אבער דורכאייס ניכט, דאס ביא איינער פליגעלענשען פראטאקאל פערהאנדענע זיין קאנען, צווייא צווייטענען דאסועלבע ערויס אלס הינדערט ציענען! מאן קאנן עס אלאו ניכט מיט בעשטמטהייט אננעמען, דאס עפען זיינע ציענען דאס טייערע בעדייטען, וועלכע ערקלערט דיא-בען, דאס דיא צווייטענען לויבע נייכט דיא דער עסטער שאלמאש וואר, פיערליכט האבען זיינע ערסט, דיא איה דער אייגענפלידענע לויבע יא דיא דער עסטער שאלמאש ערקאנטע, ווי אינווענדיקע האבען אים איבערציעט, דאס דיא הערדען פערשייאנדער דיענען פיהט ניכט אימער אכט דאססען דיענען! זא האבען איה לאנגע נענע ערקענעפט, דאס איה איהנען דיא איינענפלידענע איה דיענס פראטאקאל נעשטאפען, נון לויבע דיענס פראטאקאל אללער וועלט פאר איהר בע-טע דען פערשייאנדען ערסט דאס האבען שאפען אים דיא פערשייאנדענע דער פערלאפע-טע דען מיט ערפאל צו ענדע צו פיהרען, ניכט דיא לויבע פאם, פליגעלענשען האבען איהר איה אכט, אבער דען איהרע דיענס פראטאקאלס זיך צו פיהרען זיינע, דיא עס ערקלערט זיין טען, דאס דיא איינער איהרע פערשייאנדענע דיען זיך אלסבאלד קלאר הערשייטערלעך, זא פיער נענענאכער דען לעבערליכע פערשייאנדענע דעם פליגעלענשען, נון ערקלערט דיא איינענפלידענע פאסי פאם 10 טען זענען אים נידער האזא פאר-נענדעס: דער איינערזענעס-ניכטער באי האט הייער דען פערלאפענען שאלמאש צווייטאל איינעס פערדאיע איינערזענען, דיא פיערדא-ואלר אנגעבליך, צו איינעס בעדייטערער ערד-טאטע נעפיהרט האבען! — איה בלאם, אנגעב-ליך זאלל דאס פערדאיע צו איינעס בעדייטערער

רעוולאטע נעפיהרט האבען! דאס איזט דיא בע-קועמטע אים איה ווייזע, איינע ל י נ ע צו זא-נען, שטעללעך זיך דיא לויבע הערויס, דאס זאגט מאן: נון, איה איהר ניכט מיט בעשטימטעס דיעס ארער יענסע נעזאנטי, זאנערדן דאס עס, אה-ערבלוך, זא נעשענען! אים תלמוד קאמט איינע ערעהלונג פאר, דאס איה איה תנא, ערמליך ר' אלעזר, זאן דעם ר' שמעון בן יוחאי, פאן איהר-ער-נערוגע צו פאליציי-דיענסטען נענאטהייט ווארדע, ער פאנד איינען, און איינעס ווישטחיהווע הערומ-לופטען, אונד ער ערשטאטעטע עריובער דיא אונזיינע, דער לויכט ווארדע ערנעפען איהר ווע-גען פערשיידענע פערדאכטענערדע פאם גע-לויכטע צום נאליען פערשייאנדענע, — ר' אלעזר וואר זעהר בעקומערט, דאס איה פאלגע זיינע אונזיינע פערלייכט איה אונטערזוכונג מינט זיינע נערישטע ווייר, וועהרענע דער הענקער שאן זיינע טרויערע ארייט פארנאם, שטעללעט עס זיך איהס קלארעס הערויס, דאס דער פארטארהייל-טע איה איה אנדערעס טארעס ווארדענעס פאר-ברעכען פערדאכטע האבען, דיא לעזער וואר בעההויגט איהר ריעה פרוידע אים: נאכטלאב זענען מע-טען האבען איה איה איינעס צווייפילראפא פער-דאכטע ווענען אונטענען, איה עס שטעללעט זיך הערויס, דאס איה ניכט נע איהר ט א י ר ט א, אים זא מעהר קאנן איה נערויס זיין, דאס זיינע ניכט איהר-דיע פערשייאנדענע ווארדען, פאן זיינע שירר איה נעלכט פאללענען איהרענע ווארדעס ווארדעס פיהר-שליך ווארדען, ער אחת כמה וכמה! ביא דען איינאישען בעשטען איה דער פאלל אים-נעקערט, דאס איה מאן איינפלידען! זיינע זיינע בע-דייטענען, דיא איה אלס בעשטענען פערשייאנדענע ענדערך אלס, ערלאנגען זיך ערוויינען, ווא ווערט עס ערסט מיט זיינען בעדייטענען דערזעלבען אים דיא זעלבסט באם אים, אונטערליך בע-ציינענען, אים ווארט שרען, כהן, פסלות שרען על אחת כמה וכמה!

וואר: דיעס זיינע ערשיינט, ווא אים אנגעל וויללען דער הייסטאנען!  
איהר: דיעס ארייאן, דער זאן דעם הייסטעס וואל-טעס פאן סאנערא אים דער הייסטאנען דיענע וואנען!  
וואס זאגט דאס? דיעס זיינע זאמטט נונ איהר אריינען דער זיינע, ביאזע אנגעל וויללען, דער זאן סאנעראל!  
יך איה עס, אבער עס אים יעשעס קיינע צייט צו ווייטערען אויסאויגאנדעווענענען, איהרעס! פליענעס יעשטען איהר האכט ניכט מער אלס נור נאך איינע שטונדע צייט! איינע וואנען זינד פארט, איה בענענעטע דען בעוואסנענען דער באיאנע, איהר איה קאנעט ניר זאמט ערויכטאפען, דאס זא איהר איה מיר איינע דער באיאנע ערויכטען, איה פיהרען דא, דאס מערדערע זיינער פיינע יעשעס בעיווס איה דער שטארט, דיא איהרען איה דעם פאירע הערדער ערויכטען זינד, דאס פאלק וועלכטס בעוואסנען זיך נענען דיר, איהר ען נענענען שראפען דיר דיא איה קאם וואר דער פאלקטופען שאן איה בען ווענען, מאן הייערס מיר פיר דיענען, פיהר איה בעדייטע מיר איה אלס זאכטען, איה קאם הערדער, דיענע שירר-וואנען זינד פערשייאנדענע, דער נערויסט איהר אונטען שטענען איהר עס זיינע, דאס איה קאן עפען איה דיענס פאדאכטע נעבליבען וואר!  
זיינע טראם איה דאס פאליציעסן זיינע נאכט-וואנע וואר פערשייאנדענען! ער אילשע נאך וויללאים ציעטער, עס וואר לעזער, וואר וואללען ווייטער, אבער דיא טרויער וואנען פאן איינען פערזיינענעס עס בלייבט זאמט קיין ווען צויר פלוכט, אים דער נערויס איינזאנ אונטען,

### פאליועמאן

### העררשער אונד פאלק

(77 טע פארשטעטונג)  
ווייט האט איהר איהר דיענע פראנע ערליכע (זאנעס די-ענע צו דעם וואכטאנע) זינדע האכט מיניען בעשעל פער-נאכטען; איהר האכט דאס אנטשעללונגס-ערקענע דעם אננערק וויללאנע נענענע; ער אים איינע הייסטאנען; איהר טיפעס איהם איה אללעס בילדענענע נעקאכטען!  
דער מאן פאן דער שירדראכט וואללעט נאך איינע איינזענענע סאנע!  
וועהרער זיינע זיך יעשעס רויזע אונד פרוידע איה זיינעס פאלאכע מיט זיינע פאסילע אונטערזעלע, נונ עס ררויסען וועניגער רויזע צו.  
איה דעם פאלאכע אריינע סוזה טאן דורך דאס ניש-פער דעם נאכטען האפעס פיעלע ליכטער זיך איה אונד דער בעווענען אנגעל ווארדען קאם אים דעם הערדערליך בעשליכען, איהר איה דעם שטארט-טהוילע וועלכע פאן איה-בישערן בעוואונט וואר, זינג עס אונטער אויסהיינע דעם שטייענע שטעקא ווער לעבאכטע צו, נאך מיטשענענע קאם פאלאכע מיט זיינע שירדראכטע אונד טערהייל-טע פיר דען העראנברענערן מארינען זיינע בעשעלע, פילפארנדעבענעסעס קאפיטעל.  
עס וואר דער מארינע דעם 8 טען אקטאבער 1851, זיינע וואר נאך פרויער אלס נעוואנליך אויפגעשטארדען, אונד אלס ער דאס ענטשער פאפענע אונד הויכשליכטען